

Natuurwaarden in Overvecht, Utrecht

Oriënterend onderzoek (quick scan) in het kader van het opstellen van een nieuw bestemmingsplan



F.L.A. Brekelmans

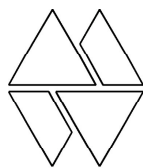


Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Natuurwaarden in Overvecht, Utrecht

Oriënterend onderzoek (*quick scan*) in het kader van het opstellen van een nieuw bestemmingsplan

F.L.A. Brekelmans



Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849

e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Utrecht, dienst Stadsontwikkeling

17 december 2009
rapport nr. 09-222

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 09-222
Datum uitgave: 17 december 2009
Titel: Natuurwaarden in Overvecht, Utrecht
Subtitel: Oriënterend onderzoek (quick scan) in het kader van het opstellen van een nieuw bestemmingsplan
Samensteller: F.L.A. Brekelmans
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 60
Project nr.: 09-320
Projectleider: F.L.A. Brekelmans
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Utrecht, Stedenbouw en Monumenten
Postbus 8406, 3503 RK, Utrecht
Referentie opdrachtgever: SO 09.062879
Akkoord voor uitgave: G.F.J. Smit
Teamleider



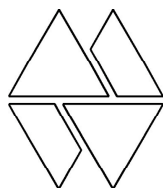
Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Utrecht, Stedenbouw en Monumenten

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.



Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Utrecht is voornemens om voor het plangebied Overvecht een nieuw bestemmingsplan vast te stellen. Het plan bundelt de bestaande gedateerde bestemmingsplannen en maakt een aantal ontwikkelingen mogelijk.

Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Flora- en faunawet.

Gemeente Utrecht heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een oriënterend onderzoek / *quick scan* naar beschermde soorten in het plangebied Overvecht uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

Het project is uitgevoerd door Floris Brekelmans. Vanuit de Gemeente Utrecht werd de opdracht begeleid door Martijn de Kok, Freek Deuss, Hans Kruze en Barbara Rijkema.

De foto's in het rapport zijn afkomstig van Jeroen Brandjes (groot dikkopje) en Floris Brekelmans (overig).

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak natuurtoets.....	8
1.3 Het plangebied	9
1.4 Opzet en leeswijzer.....	11
2 Natuurwaarden in Overvecht.....	13
2.1 Flora	13
2.2 Vissen	17
2.3 Amfibieën	19
2.4 Reptielen.....	21
2.5 Grondgebonden zoogdieren.....	21
2.6 Vleermuizen.....	25
2.7 Vogels.....	28
2.8 Ongewervelden.....	29
2.9 Ecologische Hoofd Structuur	33
3 Toetsing bestemmingsplan	35
3.1 Inleiding.....	35
3.2 Nieuwe (groene) ontwikkelingen	36
3.3 Oranje ontwikkelingen.....	38
3.4 Algemene uitgangspunten en Rode ontwikkelingen	40
3.5 Effecten op Ecologische Hoofd Structuur.....	42
4 Conclusies.....	45
4.1 Natuurwaarden.....	45
4.2 Bestemmingsplan en wetgeving.....	45
5 Literatuur.....	47
Bijlage 1 Wettelijk kader.....	49
Bijlage 2 Verspreidingskaarten	55

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Voor de woonwijk Overvecht en de Noordelijke Stadsrand in de gemeente Utrecht wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het bestemmingsplan voorziet in een actualisering van verschillende, vaak verouderde bestemmingsplannen. Daarnaast biedt het bestemmingsplan de mogelijkheid concreet uitgewerkte ontwikkelingen en reeds verleende vrijstellingen en bestemmingswijzigingen positief te bestemmen.

Voor de wijk Overvecht ligt voor de komende jaren een grote opgave. Landelijk, regionaal en gemeentelijk beleid voorzien in een herstructurering van de wijk Overvecht. De wijk is een van de vijf aandachtswijken in Utrecht waarop het Grotestedenbeleid (GSB III) zich richt. In de Structuurvisie Utrecht is aangegeven dat de opgave vooral ligt in het onderhouden, vernieuwen en versterken van kenmerkende structuren in de wijk. In het plangebied zijn belangrijke waarden en kwaliteiten aanwezig, welke in stand moeten worden gehouden en verder worden ontwikkeld, waaronder de forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de groen-blauwe structuur en locaties met aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven.

Van ontwikkelingen en bestemmingen die middels het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt dient de uitvoerbaarheid te worden aangetoond. Een van de randvoorwaarden is dat geplande ontwikkeling mogelijk is ten aanzien van vigerende natuurwetgeving, specifiek Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet en moet passen binnen bestaand ruimtelijk beleid, de Ecologische Hoofdstructuur. Indien sprake is van overtreding van verbodsbepalingen als gevolg van de uitvoering van plannen, dient ontheffing cq. vergunning van genoemde wetgeving te worden verkregen.

De Gemeente Utrecht heeft Bureau Waardenburg gevraagd een natuurtoets uit te voeren naar het voorkomen van beschermde natuurwaarden in het bestemmingsplangebied. Daarnaast heeft de Gemeente gevraagd modellen op te stellen van de in het gebied aanwezige groenstructuren, om groen en ecologie beter te kunnen verankeren in het bestemmingsplan.

Voorliggende rapportage betreft het onderzoek naar natuurwaarden. De modellenstudie wordt in een aparte rapportage opgeleverd (Buizer *et al.* in prep).

1.2 Aanpak natuurtoets

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van:

- Bronnenonderzoek
- Oriënterend terreinbezoek
- Expert judgement.

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, zijn het Natuurloket (www.natuurloket.nl) en de website www.waarneming.nl bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortgroepen en (jaar)verslagen van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) geraadpleegd (zie literatuurlijst). Daarnaast is gebruik gemaakt van gegevens die door de gemeente Utrecht zijn aangeleverd, waaronder een databestand met gegevens over flora van W. Vuik.

Oriënterend terreinbezoek

In 2009 wordt in opdracht van de gemeente Utrecht de gehele gemeente onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten. Dit gebeurt middels een gemeentebrede *quickscan*, waarbij op wijkniveau een overzicht wordt verkregen van de (mogelijk) voorkomende beschermde soorten. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Bureau Waardenburg. In het kader van voorliggend onderzoek is geen aanvullend veldwerk verricht, maar is gebruik gemaakt van de gegevens die tijdens de gemeentebrede *quickscan* worden verzameld.

Aan het plangebied zijn meerdere bezoeken gebracht in 2009 (Brekelmans *et al.* 2009). Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, hollen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Om een indruk te krijgen van de in het gebied voorkomende vleermuizen is onderzoek uitgevoerd met behulp van een batdetector. Hierbij is gebruik gemaakt van een Petterson D240x batdetector met opname-apparatuur (Edirol R-09). Het verkennende vleermuisonderzoek heeft alleen in de avonden plaatsgevonden.

Expert judgement

De *quickscan* is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten. De *quickscan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is *expert judgement*

toegepast om de geschiktheid van het plangebied voor mogelijk voorkomende soorten te beoordelen. Als de beschikbare gegevens onvoldoende houvast bieden om tot een goed beoordeling te komen, zal dit expliciet worden aangegeven.

1.3 Het plangebied

Het plangebied betreft de wijk Overvecht in de gemeente Utrecht, inclusief het Noorderpark. In Figuur 1.1 is een kaart opgenomen met de begrenzing van het plangebied. Het gebied wordt ruimtelijk begrensd door de Vecht aan de zuidwest-zijde, de Franciscusdreef aan de noordwest-zijde, de gemeentegrens aan de noordoostzijde en de spoorlijn Utrecht-Amersfoort aan de zuidoostzijde.

Het plangebied kon tot ver in de 20^{ste} eeuw worden gekarakteriseerd als landelijk gebied. Het vroegere moeras- en veengebied is vanaf de 11^{de} eeuw vanuit de Vecht ontgonnen, waarbij een stelsel van watergangen en weteringen is aangelegd. Een daarvan is de Klopvaart. Na ontginning is het land voornamelijk in gebruik genomen als weiland onder de naam Polder Rozendaal. In de 19^{de} eeuw zijn in en rond Overvecht een viertal forten aangelegd in het kader van de Nieuwe Hollandse Waterlinie: Fort de Klop, Fort de Gagel, Fort Ruigenhoek en Fort Blauwkapel. Deze forten zijn voorzien van begroeiing, om ze aan het gezicht te onttrekken. Rond de forten werden vrije schootsvelden ingericht. Het gebied werd in zuid-oost richting doorsneden door de Kwakeldijk, de Sint Antoniedijk en de Klopdiijk. De Gageldijk vormde de belangrijkste oost-westverbinding.



Figuur 1.1 Begrenzing van het plangebied (bron: Gemeente Utrecht). andere kaart PM



Singel aan de De Charmantedreef (boven) en Einsteindreef (onder)

In 1954 heeft een gemeentegrenswijziging plaatsgevonden, als gevolg waarvan het gebied in eigendom kwam van de gemeente Utrecht. Vanaf 1960 is begonnen met het ontwerpen en bouwen van de huidige wijk Overvecht. Een smalle rand langs de noordkant van het gebied is niet bebouwd en vormt het huidige Noorderpark. De wijk Overvecht wordt gekarakteriseerd door hoogbouw, het aanbod grondgebonden eengezingswoningen is zeer beperkt. De wijk is opgebouwd in de geest van de CIAM-gedachte (Congres Internationaux pour l'Architecture Moderne), waarbij scheiding van functies en het situeren van bouwblokken onder een hoek van 45 graden op de noord-zuidlijn opvallend in de wijk terugkomen. Van het oorspronkelijke verkaveling van weidelandschap is weinig meer terug te zien, met uitzondering van de richting van de belangrijkste ontsluitingswegen in het gebied.

Met ruim 14.300 woningen, 15.400 huishoudens en 31.000 inwoners is Overvecht de grootste naoorlogse uitbreiding van de stad.

Overvecht kan worden gekarakteriseerd als een groene wijk. In het gebied zijn grote groeneenheden aanwezig in de vorm van het Watertorenpark, Park de Gagel, de groene zone langs de Vecht, het Noorderpark en de spoorzone. Daarnaast zijn alle grotere wegen omzoomd met struweel en bomenrijen. Het groen bestaat voornamelijk uit gras met een gazonbeheer en boomweiden en bomenrijen met veel uitheemse soorten als robinia (*Robinia pseudoacacia*), vleugelnoot (*Pterocarya fraxinifolia*), Hongaarse eik (*Quercus frainetto*) en smalbladige es (*Fraxinus angustifolia* 'Raywood'). Het beheer van de groenzones binnen de wijk is intensief. Enkele parken en singels worden natuurvriendelijk beheerd, waaronder grote delen van het Watertorenpark en de Klopvaart. De meest natuurlijke situaties zijn aanwezig op braakliggende terreinen, waar sprake is van spontane vegetatie-ontwikkeling in verschillende successiestadia. Het oudste successiestadium is te vinden bij Fort de Klop, waar een wilgenbos duidt op spontane begroeiing van een overgebleven drassig land of moeras. Oudere en waardevolle bosopslag is te vinden op Fort Blauwkapel en in de Vechtzone. Water is aanwezig in de vorm van de Vecht, enkele singels en vijvers, een sloot langs de spoorlijn en een netwerk van slootjes in het Noorderpark.

1.4 Opzet en leeswijzer

In Hoofdstuk 2 worden de resultaten van het onderzoek uitgebreid besproken. Per soortgroep wordt ingegaan op de aangetroffen of mogelijk voorkomende soorten en wordt per soort een korte omschrijving gegeven.

In Hoofdstuk 3 wordt het bestemmingsplan nader omschreven, waarbij wordt ingegaan op de ontwikkelingen die middels het plan mogelijk worden gemaakt. Daarbij worden de geconcretiseerde ontwikkelingen getoetst aan de Flora- en faunawet. Tevens wordt aangegeven waar bij andere ingrepen en functieveranderingen conflictsituaties kunnen ontstaan met de Flora- en faunawet.

2 Natuurwaarden in Overvecht

2.1 Flora

In het plangebied Overvecht zijn in 2009 in het kader van de stadsbrede quickscan 14 beschermde soorten planten aangetroffen (Tabel 2.1). Daarnaast is van 4 beschermde soorten het voorkomen bekend op basis van bronnen. Per soort wordt kort ingegaan op de verspreiding en het biotoop.

Tabel 2.1 Beschermde flora in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009; bronnen: overige bronnen.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009	bronnen
tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	2	x	
steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	2	x	
waterdriblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	2		W. Vuik
zwanebloem	<i>Butomus umbellatus</i>	1	x	
brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	1	x	
lange ereprijs	<i>Veronica longifolia</i>	2	x	
ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>	2	x	
akkerklokje	<i>Campanula rapunculoides</i>	1	x	
prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	2	x	
gele helmbloem	<i>Pseudofumaria lutea</i>	2	x	
wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	2	x	
steenanjer	<i>Dianthus deltoides</i>	2	x	
grote kaardebol	<i>Dipsacus fullonum</i>	1	x	
klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>	2	x	
gagel	<i>Myrica gale</i>	2	x	
zomerklokje	<i>Leucojum aestivum</i>	2		W. Vuik
veldsalie	<i>Salvia pratensis</i>	2		W. Vuik
stijf hardgras	<i>Catapodium rigidum</i>	2		B. de Knecht

Tongvaren

De tongvaren is de meest voorkomende strikter beschermde soort in Overvecht: de soort is in 2009 op 14 locaties waargenomen. Het belangrijkste biotoop wordt gevormd door straatputten, daarnaast komt de soort lokaal voor op muurtjes. De tongvaren wordt in Overvecht niet bedreigd.

Steenbreekvaren

De steenbreekvaren is zeldzaam in Overvecht en in zijn voorkomen beperkt tot enkele straatputten. De soort is niet bekend van muren, zoals elders in het stedelijk gebied van Utrecht. De steenbreekvaren wordt in Overvecht niet direct bedreigd, al is de soort kwetsbaar voor vervanging van straatputten.



Gele helmbloem (linksboven), stijf hardgras (rechtsboven) en steenbreekvaren (onder)

waterdrieblad

Het voorkomen van waterdrieblad in het stedelijk gebied van Utrecht vindt zijn voorsprong in uitzetting vanuit tuinijvers of aanplant. De enige natuurlijke groeiplaats is aanwezig in het natuurgebied de Gagelpolder, net buiten het plangebied. De soort wordt hier niet bedreigd.

zwanenbloem

De zwanenbloem komt algemeen en verspreid voor in het buitengebied van Overvecht, waaronder het Noorderpark. Hier komt de soort voor langs sloten. In het stedelijk gebied wordt de soort af en toe aangeplant of uitgezet. De soort wordt niet in zijn voorkomen bedreigd.

brede wespenorchis

De brede wespenorchis komt vermoedelijk vrij talrijk voor in Overvecht. De soort kan worden aangetroffen in plantsoenen, parken en tuinen. De brede wespenorchis wordt niet in zijn voorkomen bedreigd.

lange ereprijs

De lange ereprijs is aangeplant of uitgezaaid in Park de Watertoren en weet zich daar te handhaven. De soort komt van nature niet in Overvecht voort.

ruig klokje

Het ruig klokje is een van de soorten die niet inheems voorkomt in Overvecht, maar regelmatig verwildert vanuit tuinen. De soort is te koop in tuincentra. Ruig klokje komt verspreid in de wijk voor en groeit dan meestal langs gevels en bij lantaarnpalen.

akkerklokje

Evenals het ruig klokje wordt het akkerklokje vaak in tuinen aangeplant. Ook deze soort komt niet van nature voor in Overvecht, alle vindplaatsen zijn als verwilderd te beschouwen. De meeste exemplaren worden aangetroffen langs gevels en bij lantaarnpalen.

prachtklokje

Ook het prachtklokje wordt veel aangeplant in tuinen en weet van daaruit vaak makkelijk te verwilderen. De soort komt van nature niet in Overvecht voor.

gele helmbloem

De status van de gele helmbloem in het stedelijk gebied is onduidelijk. Waarschijnlijk zijn de meeste planten uiteindelijk te herleiden tot verwildering vanuit tuinen. De soort is in Overvecht zeldzaam, maar komt in de binnenstad talrijk voor. Muren en vochtige, niet te zonnig geëxponeerde gevels vormen het belangrijkste biotoop. Soms duikt de gele helmbloem ook in straatputten op.

wilde marjolein

De wilde marjolein is van oorsprong een soort uit Zuid-Limburg en het rivierengebied, maar duikt regelmatig in stedelijk gebied op. Deze vondsten zijn veelal te herleiden tot verwilderingsplanten vanuit tuinen.

steenancier

De steenancier groeit op enkele locaties in Overvecht, maar haar voorkomen is niet natuurlijk: de soort is op deze locaties ingezaaid. De steenancier maakt vaak deel uit van zaadmengsels, welke op voor de soort meest ongeschikte of niet-natuurlijke locaties worden uitgezaaid. De steenancier weet zich hier vaak meerdere jaren te handhaven. Van nature komt de soort niet in Utrecht voor.

grote kaardebol

De grote kaardebol is een opvallende soort die wordt aangetroffen op (recent) verstoorde grond. Braakliggende terreinen en bermvelden vormen in stedelijk gebied het belangrijkste biotoop.

klein glaskruid

Het klein glaskruid is een typische plant van oude muren en is om die reden als beschermd soort opgenomen in de Flora- en faunawet. In Overvecht groeit de soort niet zozeer op muren, als wel langs gevels. Dit zijn vaak gevels in relatief vochtige steegjes en langs binnenparkeerterreinen. Aangezien het aanbod van geschikt biotoop in Overvecht vrij groot is, wordt de soort niet bedreigd. Wel zijn groeiplaatsen kwetsbaar door onkruidbestrijding.

wilde gagel

Het voorkomen van wilde gagel is beperkt tot het buitengebied van Overvecht, het Noorderpark. Hier komt de soort voor in natuurgebieden, te weten de Gagelpolder en het schraalgrasland bij Fort Ruigenhoek. Daarnaast is de soort aanwezig in recent aangeplante bosschages in het Noorderpark. Deze vindplaatsen zijn gelegen buiten de begrenzing van het projectgebied.

zomerklokje

Het zomerklokje is waargenomen in de natuurtuin langs de Klopvaart. Deze soort van natte gras- en weilanden en buitendijkse rietlanden heeft in Nederland zijn natuurlijke verspreidingsgebied in het rivierengebied van West-Nederland en komt van oorsprong niet voor in Overvecht.

stijf hardgras

Het weinig opvallende stijf hardgras is een soort van oude muren en is om die reden beschermd. In Utrecht wordt stijf hardgras alleen op straat waargenomen, waar de soort groeit langs gevels en tussen voegen van bijvoorbeeld fietsenrekken en lantaarnpalen. De soort is in Overvecht langs de Tannhauserdreef aangeplant, de vindplaats is derhalve niet natuurlijk. In 2009 bleek de soort al vroeg in het jaar te zijn verdwenen en het is onduidelijk of de soort hier weet stand te houden.

overige soorten

Naast beschermde soorten zijn enkele bijzondere soorten waargenomen. Een vrij spectaculaire waarneming is die van een smalle ijzervaren (*Cyrtomium fortunei*) in een straatput op het terrein van Tuincentrum Overvecht. Deze in Utrecht zeer zeldzame varen is slechts van enkele locaties bekend. Het is aannemelijk dat de soort is of werd verhandeld in het tuincentrum en van daaruit het buitengebied wist te koloniseren. Dwergviltkruid (*Filago vulgaris*; Rode Lijst: gevoelig) is een in de stad Utrecht zeer zeldzame soort, die in de provincie Utrecht alleen voorkomt in schrale bermen en op heidevelden op de Heuvelrug. Het betroffen een enkele plant, aangetroffen tussen straattegels van een school aan de Orinocodreef. Het tot voor kort nog vrij zeldzame kaal breukkruid (*Herniaria glabra*) is verspreid en talrijk in Overvecht waargenomen tussen straatstenen. De twee in Nederland inburgerende fijnstralen, Hoge fijnstraal (*Conyza sumatrensis*) en Gevlamde fijnstraal (*C. bonariensis*) komen verspreid voor in Overvecht. Nieuw voor Utrecht is de Ruige fijnstraal (*C. bilbaona*). Deze nieuwkomer in Nederland is enkele jaren terug ontdekt in Rotterdam en is vooralsnog slechts van enkele locaties bekend. In Overvecht is een omvangrijke groeiplaats aanwezig op een braakliggend terrein aan de Neckardreef. De soort zal van hieruit ongetwijfeld zijn opmars door de stad gaan maken.

2.2 Vissen

In het plangebied is het voorkomen van twee beschermde soorten vastgesteld, te weten kleine modderkruiper en bittervoorn. In 2007 is in het Noorderpark een schepnetonderzoek uitgevoerd door de lokale werkgroep van Ravon (Bakels *et al.* 2006). Hierbij is alleen de kleine modderkruiper aangetroffen.

Tabel 2.2 Beschermde vissen in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009; bronnen: overige bronnen.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009	bronnen
kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	2	x	
grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>	3		De Jong <i>et al.</i> 2003
bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus</i>	3	x	De Jong <i>et al.</i> 2003
rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	2		

kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper komt talrijk voor in sloten in het Noorderpark. De soort geeft de voorkeur aan waterplantrijke sloten met een kleiige tot zandige minerale bodem, (beschaduwde) wateren met veel bagger of organisch materiaal worden gemeden. Daarnaast komt de kleine modderkruiper ook voor in singels en watergangen in het bebouwde gebied van Overvecht. De soort is algemeen en talrijk en verkeert in een gunstige staat van instandhouding.

grote modderkruiper

De strikt beschermde grote modderkruiper komt verspreid voor in de Provincie Utrecht, maar waarnemingen uit de gemeente Utrecht zijn niet bekend. Wel komt de soort voor rond Utrecht, waaronder in de Polder Vechter- en Oudwolverbroek (Houten), Polder de Wiers (Nieuwegein) en de Westbroekse Zodden (De Jong *et al.* 2003). In het plangebied is geschikt leefgebied aanwezig in de vorm van het natuurgebied de Gagelpolder en slootjes in de Gagelpolder. Bij een recente inventarisatie door Ravon Utrecht, waarbij een aantal sloten in het Noorderpark is bemonsterd, is de soort hier echter niet aangetroffen (Bakels *et al.*, 2006).



Kleine modderkruiper (boven) en rugstreepad

bittervoorn

De bittervoorn komt lokaal vrij talrijk voor in de polders rond Utrecht en in diverse stadswateren. Bij een bemonstering van een aantal sloten in het Noorderpark door Ravon Utrecht in 2006 is de soort opvallend genoeg niet waargenomen. In 2009 is de soort in Overvecht-Zuid aangetroffen langs het spoor. Net buiten het onderzoeksgebied is de soort waargenomen in de sloten rond de begraafplaats aan de Floridadreef.

rivierdonderpad

De rivierdonderpad is een bewoner van stromende wateren en de oeverzone van grote wateren als meren en vaarten. Daarnaast kan de soort voorkomen in slootjes e.d. waar puin aanwezig is. De rivierdonderpad is onder meer bekend van de Kromme Rijn en de oeverzone van de grote Maarsseveense Plas. Gelet op de verbinding van de Kromme Rijn met de Oude Gracht kan de soort ook worden verwacht in de Vecht ter hoogte van het plangebied. De rivierdonderpad kan daarmee ook voorkomen in wateren die middels sluisjes of duikers direct of indirect in contact staan met de vecht.

2.3 Amfibieën

In het plangebied is het voorkomen van 7 beschermde soorten vastgesteld. Van één soort is het voorkomen bekend net buiten het plangebied, de heikikker. Daarnaast komt in Overvecht één soort voor die van nature in Nederland beperkt is tot Zuid-Limburg, de vroedmeesterpad. Deze soort is uitgezet en wordt niet verder behandeld.

Tabel 2.3 Beschermde amfibieën in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009
rugstreepad	<i>Bufo calamita</i>	3	x
gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	1	x
meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>	1	x
bastaardkikker	<i>Rana esculenta</i>	1	x
heikikker	<i>Rana arvalis</i>	3	x
bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	1	x
kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	1	x

rugstreepad

De rugstreepad heeft in Utrecht twee omvangrijke populaties, waarvan één in het Noorderpark. Poelen, sloten, ondiepe oeverzones van weteningen en tijdelijke wateren worden gebruikt als voortplantingswater, landbiotoop bestaat uit agrarisch gebied, duinen, heidevelden en uitwaarden. De soort lijkt momenteel te profiteren van de inrichtingswerkzaamheden die in het gebied hebben plaatsgevonden, waarbij nieuwe sloten zijn gegraven en pioniersituaties zijn ontstaan. De rugstreepad leidt een nomadisch bestaan en de soort kan zich snel vestigen in nieuw ontstaan leefgebied binnen het bereik (< 1 km) van een populatie. De soort wordt binnen het plangebied niet verwacht ten zuiden van de Noordring Utrecht. De populatie wordt niet bedreigd

en de soort profiteert van de getroffen inrichtingsmaatregelen. Wel leidt de aanplant van bos tot verkleining van de omvang van het leefgebied.

gewone pad

De gewone pad is een in Nederland algemeen voorkomende soort die in alle grotere groengebieden in Overvecht wordt verwacht. De soort plant zich voort in diverse watertypen, landbiotoop is in Overvecht aanwezig in de vorm van tuinen, parken, plantsoenen en ruigten langs het spoor Utrecht – Amersfoort.

meerkikker

De meerkikker of grote groene kikker is een kenmerkende soort voor laag (West-) Nederland. In Overvecht is zijn voorkomen zo goed als beperkt tot het Noorderpark, waar de meerkikker voorkomt bij sloten, weteringen en andere, vaak relatief grote, wateren. Belangrijk is de aanwezigheid van een zonnige oever. Beschaduwde situaties worden gemeden.

bastaardkikker

De bastaardkikker is op enkele locaties waargenomen in het Noorderpark. De soort lijkt hier minder algemeen te zijn dan de meerkikker. De bastaardkikker wordt daarnaast verwacht bij slotjes langs de Vecht, langs het spoor Utrecht – Hilversum en bij andere wateren.

bruine kikker

De bruine kikker is een in Utrecht algemeen voorkomende soort. In het plangebied wordt de soort verwacht in alle wat grotere groenstructuren met water in de vorm van singels, vijvers en sloten. Met name het Noorderpark, de Vechtzone en de ruigte langs het spoor Hilversum-Utrecht vormen geschikt leefgebied aangezien hier voldoende dekking in de vorm van ruigte, bos en struweel aanwezig is.

heikikker

De heikikker is een strikt beschermde soort die verspreid in de Provincie Utrecht voorkomt, zowel in laagveengebieden, op komkleigronden als in gebieden met afzettingen van Pleistoceen zand. Rond Utrecht is de soort bekend van de Gagelpolder, het Houtense Vlake en de omgeving van Harmelen.

De Gagelpolder ligt gedeeltelijk binnen het plangebied. De soort lijkt verder niet voor te komen in het Noorderpark, al biedt de recente natuurontwikkeling mogelijkheden voor uitbreiding. Het leefgebied in de Gagelpolder bestaat uit graslanden, moerasbos en elzenbroekbos.

kleine watersalamander

De kleine watersalamander is aangetroffen in slotjes in het Noorderpark, waar de soort talrijk voorkomt. Daarnaast kan de soort worden verwacht in tuinvijvers en waterplantenrijke slotjes en singels in het bebouwde gebied.

2.4 Reptielen

In het plangebied komt één beschermde soort reptiel voor, de ringslang. Deze soort is opgenomen in Tabel 3 van de Flora- en faunawet.

Tabel 2.4 Beschermde reptielen in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009
ringslang	<i>Natrix natrix</i>	3	x

ringslang

De ringslang is een vrij algemeen voorkomende slang langs de noord- en ooststrand van Utrecht. De soort leeft hier voornamelijk in het buitengebied en geeft dan de voorkeur aan min of meer natuurlijke situaties en wateren met een bosrijke omgeving. In het Noorderpark komt de ringslang verspreid voor, hogere dichtheden worden met name rond de Gagelpolder bereikt. Zwervers kunnen via de Klopvaart of de ruige zone langs het spoor Utrecht – Amersfoort tot in het stedelijk gebied van Overvecht doordringen, tot aan de Vecht.

2.5 Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied is het voorkomen mogelijk van 23 grondgebonden zoogdieren (Tabel 2.5). Het voorkomen van strikt beschermde soorten is niet bekend .

egel

Hoewel de egel slechts twee keer is waargenomen, mag worden verondersteld dat het een algemeen voorkomende soort is in de wat grotere aaneengesloten groenstructuren in Overvecht. De egel kan ook in tuinen worden verwacht wanneer deze voldoende op elkaar zijn aangesloten en in verbinding staan met andere groenstructuren.

gewone bosspitsmuis

De gewone bosspitsmuis is een vrij forse spitsmuis die algemeen in Nederland voorkomt. Deze spitsmuis kan worden verwacht in groenzones, parken en tuinen, evenals in het buitengebied. Het is niet uitgesloten dat ook de sterk gelijkende tweekleurige bosspitsmuis in Utrecht voorkomt.

dwergspitsmuis

In vergelijking met de bosspitsmuis is de dwergspitsmuis meer een soort van natuurlijke biotopen. Waarnemingen van de soort uit het plangebied zijn niet bekend. Geschikt leefgebied is aanwezig in het Noorderpark en in de groenzone langs de Vecht.

Tabel 2.5 Beschermde zoogdieren in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009
egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	1	x
gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	1	
dwerfspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	1	
huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	1	
waterspitsmuis	<i>Neomys fodiens</i>	3	
mol	<i>Talpa europaea</i>	1	x
wezel	<i>Mustela nivalis</i>	1	
hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	1	
bunzing	<i>Mustela putorius</i>	1	
das	<i>Meles meles</i>	3	
vos	<i>Vulpes vulpes</i>	1	
veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	1	
aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	1	
rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	1	
dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	1	x
bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	1	
woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	1	
bruine rat	<i>Rattus norvegicus</i>	-	
huismuis	<i>Mus musculus</i>	-	
konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	1	
haas	<i>Lepus europaeus</i>	1	x
eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>	2	
ree	<i>Capreolus capreolus</i>	1	

huisspitsmuis

De huisspitsmuis is een cultuurvolger die overal in het plangebied verwacht kan worden, zowel in de bebouwde gedeelten als in het buitengebied. De soort leeft bijvoorbeeld in tuinen, onder daken en langs slootkanten.

waterspitsmuis

De waterspitsmuis is een in de Provincie Utrecht zeldzame voorkomende soort, waarvan het verspreidingsbeeld niet compleet is. De waterrijke gebieden rond Nieuwkoop en het veengebied ten noorden van Utrecht vormen waarschijnlijk belangrijke leefgebieden. Het is onbekend of de waterspitsmuis momenteel voorkomt in het plangebied. De soort zou voorkomen in het natuurgebied De Gagelpolder, dat grotendeels buiten het plangebied is gelegen. Hier is geschikt leefgebied aanwezig in de vorm van heldere en voldoende diepe sloten en andere waterpartijen in een kleinschalig landschap met struweel.

mol

De mol is een algemeen voorkomende soort in Overvecht, die in de meeste grote parken en groengebieden kan worden aangetroffen.

wezel en hermelijn

De wezel en hermelijn zijn niet waargenomen tijdens de quickscan. Beide soorten kunnen doordringen tot in stedelijk gebied, zolang sprake is van voldoende aanbod van prooidieren. De fortten, de groene noordrand, de spoorzone en de bosrijke zone langs de Vecht bieden geschikt leefgebied voor beide soorten.

bunzing

De bunzing komt in Nederland vrij algemeen voor, maar wordt door zijn nachtelijke en verscholen levenswijze weinig waargenomen. Verwacht wordt dat de bunzing voorkomt in het Noorderpark, waar bijvoorbeeld de verschillende agrarische bedrijven en fortten geschikt leefgebied vormen.

das

De das komt voornamelijk voor in de oostrand van Utrecht. Burchten zijn ondermeer bekend van de Hoogekampse Plas en het talud van de A27 (buiten plangebied). Voor zover bekend zijn geen burchten aanwezig binnen het plangebied. Wel vormen de weilanden in de gehele noordrand geschikt foerageergebied voor de das.

vos

De vos komt voor in stadsranden en het buitengebied en heeft zich goed aangepast aan het leven in urbane gebied. Het is niet bekend in hoeverre de vos is doorgedrongen tot het bebouwde gebied van Overvecht, maar verwacht mag worden dat de woonwijk onderdeel uitmaakt van het foerageergebied. In 2008 heeft de auteur een jonge vos waargenomen in het natuurgebied De Gagelpolder. Verwacht wordt dat in ieder geval het Noorderpark leefgebied voor de soort vormt.

veldmuis

De veldmuis leeft in lage, grazige vegetaties. Bermen en weilanden vormen geschikt leefgebied, zolang de vegetatie voldoende dekking biedt

aardmuis

De aardmuis komt voor in ruigere, grazige vegetaties en rietland, vaak in relatief vochtige situaties. Waarnemingen van de soort uit het onderzoeksgebied zijn niet bekend. Geschikt leefgebied is aanwezig in het Noorderpark.

rosse woelmuis

Waarnemingen van de rosse woelmuis uit het plangebied zijn niet bekend. De bosrijke zone langs de Vecht vormt geschikt leefgebied voor de soort, evenals de boszones op en rond fort Blauwkapel en Ruigenhoek. Als gevolg van de nieuw aangelegde bossen in het Noorderpark kan uitbreiding van de soort worden verwacht.



Dwergmuis

dwergmuis

De dwergmuis is gebonden aan tamelijke ruige en opgaande vegetaties, vaak langs watergangen. De soort is waargenomen in ruig gras langs braamstruweel op een volkstuincomplex in het Noorderpark. Naar verwachting komt de soort vrij algemeen voor in het Noorderpark. Ook de spoorzone biedt geschikt leefgebied en de dwergmuis kan hier daadwerkelijk worden verwacht, specifiek tussen het spoor en de sloot. Het Watertorenpark biedt geschikt leefgebied, maar ligt voor de soort te geïsoleerd van andere leefgebieden.

bosmuis

Algemeen voorkomende soort in bossen, struwelen en groenzones met opgaande begroeiing.

woelrat

De woelrat wordt verwacht in de Vechtzone en in het Noorderpark. De auteur heeft in 2008 woelratten waargenomen langs een sloot in Oud-Zuilen, buiten het plangebied. Vermoedelijk is de soort niet algemeen.

bruine rat

De huismuis is tijdens het onderzoek niet waargenomen, maar verwacht mag worden dat de soort algemeen en wijd verbreid in het onderzoeksgebied voorkomt.

huismuis

De huismuis is tijdens het onderzoek niet waargenomen, maar verwacht mag worden dat de soort algemeen en wijd verbreid in het onderzoeksgebied voorkomt.

konijn

Het konijn is tijdens het onderzoek niet waargenomen. De soort heeft goed doorgraafbare en droge grond nodig. Het konijn kan verwacht worden rond en op de verschillende forten en in het talud van de A27.

haas

De haas is in zijn voorkomen beperkt tot het Noorderpark en het groengebied bij Oud-Zuilen. Dit laatste gebied ligt buiten de begrenzing van het bestemmingsplangebied. Het totaal aantal dieren zal vermoedelijk niet hoger zijn dan een stuk of vijf.

eekhoorn

Waarnemingen van de eekhoorn zijn niet bekend uit Overvecht. De soort komt voor op de Utrechtse Heuvelrug en geeft daarbij de voorkeur aan naaldbossen en gemengde bossen. Het is niet uitgesloten dat incidenteel zwervers kunnen voorkomen in Overvecht (bijvoorbeeld Fort Blauwkapel), maar het voorkomen van een populatie is uitgesloten.

ree

De ree komt alleen voor in het Noorderpark, waaronder in de Gagelpolder. Verwacht wordt dat enkele exemplaren in het gebied voorkomen. De toename van recreatie is in principe niet gunstig voor de soort, al bieden de nieuw aangelegde bossen en struwelen voldoende dekking ter compensatie.

2.6 Vleermuizen

Bij het onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen in het kader van de *quickscan* in 2009 zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen. Daarnaast is het voorkomen bekend van drie andere soorten, die overwinterend zijn aangetroffen in forten in Overvecht. Een uitgebreider onderzoek naar vleermuizen in Overvecht wordt dit jaar uitgevoerd door de Zoogdiervereniging VZZ. Over de resultaten van dat onderzoek is nog niets bekend. De resultaten van de *quickscan* geven een globaal beeld van het belang van Overvecht voor vleermuizen.

algemeen

Van de negen soorten vleermuizen die uit Overvecht bekend zijn cq hier verwacht kunnen worden zijn slechts enkele soorten jaarrond aanwezig. Met name de forten hebben een belang als winterverblijf voor vleermuizen, waardoor in Overvecht soorten aanwezig zijn die 's zomers niet of in lage aantallen (bijvoorbeeld solitaire mannetjes) voorkomen.

Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn tijdens de *quickscan* niet aangetroffen. Verwacht mag worden dat in Overvecht een netwerk van verblijfplaatsen aanwezig is van de

gewone dwergvleermuis. De soort kan in allerlei gebouwen verwacht worden, variërend van forten tot geschakelde eengezinswoningen, portiekflats, verpleegtehuizen en bedrijfsgebouwen. Van andere soorten worden alleen winterverblijfplaatsen verwacht of verblijfplaatsen van individuele of in klein groepsverband verblijvende exemplaren (specifiek gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en ruige dwergvleermuis).

De groenstructuren in en rond Overvecht hebben een functie als foerageergebied. De belangrijkste zijn de forten en directe omgeving, de landgoederenzone langs de Vecht, waterpartijen met omliggende parken, de groenzone rond de waterzuiveringsinstallatie en het Noorderpark.

Tabel 2.6 Beschermde vleermuizen in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009
watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	3	x
meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	3	
baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	3	
franjestaat	<i>Myotis nattereri</i>	3	
rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	3	x
laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	3	x
gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	3	
gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3	x
ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	3	x

watervleermuis

Waarnemingen van de watervleermuis in Overvecht zijn beperkt tot overwinterende dieren in forten en foeragerende exemplaren boven de Vecht, boven de gracht rond Fort Blauwkapel en boven wateren in de Gagelpolder. Daarnaast kan de soort worden verwacht boven andere wateren in het projectgebied. Zomerverblijfplaatsen zijn voorzover bekend niet aanwezig. De waarnemingen van foeragerende watervleermuizen hebben waarschijnlijk betrekking op dieren die overwinteren in forten in Overvecht of elders in Utrecht, of dieren die zomerverblijven hebben in landgoederen langs de Vecht.

meervleermuis

De meervleermuis komt in Nederland vooral voor in de laaggelegen veenweide- en plassegebieden van Noord- en Zuid-Holland en Noordwest Overijssel. Utrecht is niet van speciaal belang voor de soort, wel kunnen lage aantallen of incidenteel foeragerende dieren worden verwacht boven wateren rond de stad. Voor Overvecht zijn dit specifiek de Vecht en het Noorderpark.

franjestaat

Het voorkomen van de franjestaat in Overvecht hangt samen met de aanwezigheid van winterverblijfplaatsen in forten, met name Fort de Klop. Vanaf het najaar verschijnt de franjestaat in het gebied, om in het voorjaar weer naar de zomerleefgebieden (onder andere Utrechtse Heuvelrug) te vertrekken. Op 4 september zijn boven de watergangen rond Fort de Klop foeragerende franjestaarten waargenomen.

baardvleermuis

Ook de baardvleermuis komt alleen in lage aantallen overwinterend in forten in Overvecht voor, deze soort heeft geen zomerleefgebied in Overvecht.

rosse vleermuis

De rosse vleermuis is een typische bewoner van oude bossen en landgoederen. Verblijfplaatsen van deze soort zijn niet bekend van Overvecht. Het Noorderpark wordt gebruikt als foerageergebied door dieren afkomstig uit verblijfplaatsen op de Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast zijn in 2009 foeragerende dieren waargenomen in Oud Zuilen. In deze omgeving zijn relatief veel oude bomen aanwezig en zijn diverse vleermuiskasten opgehangen, het is dan ook waarschijnlijk dat hier enkele dieren verblijven. Dit kan dan zowel om zomer- als winterverblijfplaatsen gaan.

laatvlieger

De laatvlieger is in Utrecht jaarrond aanwezig maar betrekkelijk zeldzaam. De soort wordt met name in landelijk gebied langs de stadsrand aangetroffen. Ook in Overvecht is de soort zeldzaam, foeragerende dieren zijn waargenomen in het Noorderpark, langs de Gageldijk en in Oud Zuilen (buiten projectgebied). Mogelijk is een verblijfplaats aanwezig in of rond Slot Zuilen. Verblijfplaatsen in Overvecht worden niet verwacht, al kan het voorkomen van individuele (overwinterende) dieren niet worden uitgesloten.

gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis is in 2009 niet waargenomen tijdens de quickscan. De sonar van grootoorvleermuizen is bijzonder zacht, waardoor de soort slecht met de batdetector te inventariseren is.

De grootoorvleermuis is in lage aantallen overwinterend bekend van forten in Overvecht. Het is waarschijnlijk dat de soort ook in het zomerseizoen in Overvecht verblijft. Met name de landgoederenzone, maar ook de groene omgeving van de verschillende forten, is geschikt als zomerleefgebied. Verblijfplaatsen kunnen aanwezig zijn in bomen en bebouwing.

gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest talrijk voorkomende vleermuis in Overvecht. In de wijk zijn zowel zomer- als winterverblijfplaatsen bekend. Exacte locaties van verblijfplaatsen heeft het onderzoek niet opgeleverd. Het vermoeden bestaat dat in ieder geval in de omgeving van de Tannhauserdreef, nabij Fort de Klop en in of rond het waterzuiveringsbedrijf zomerkolonies aanwezig zijn, maar deze worden op meer locaties in de wijk verwacht.

De gewone dwergvleermuis foerageert in belangrijke mate in en rond groenstructuren, met name die waar sprake is van open water en relatief donkere situaties. Dit zijn bijvoorbeeld de landgoederenzone langs de Vecht, groengebieden rondom de forten en overige groenstructuren en parken in de wijk. Ook het Noorderpark heeft een functie als foerageergebied voor dwergvleermuizen uit Overvecht.

Belangrijke vliegroutes zijn niet in de wijk aanwezig. Aangezien de gewone dwergvleermuis relatief tolerant is ten opzichte van verlichting en in de wijk veel opgaande structuren aanwezig zijn, is altijd sprake van voldoende alternatieve vliegroutes.

ruige dwergvleermuis

In 2009 is tijdens de *quickscan* een beperkt aantal waarnemingen gedaan van de ruige dwergvleermuis. Het betrof één foeragerend dier boven een waterpartij aan de Marnedreef en enkele foeragerende dieren in het Noorderpark en bij Fort Blauwkapel.

De ruige dwergvleermuis is een migrerende soort, de vrouwtjes vertrekken in het voorjaar naar kraamverblijven in Oost-Europa en komen in het najaar weer terug naar Nederland. Hier wachten de mannetjes hen op in paarverblijven, waarin vaak ook overwinterd wordt. De mannetjes zijn jaarrond in Nederland aanwezig.

Kraamverblijven worden in Overvecht niet verwacht, naar verwachting zijn enkele paarverblijven aanwezig in bomen op de forten of in de landgoederenzone. De ruige dwergvleermuis maakt niet alleen gebruik van oude spechtenholten, maar verblijft ook in vleermuiskasten, achter schors en in spleten en kieren. Daarnaast maakt de ruige dwergvleermuis gebruik van bebouwing voor de overwintering.

2.7 Vogels

In het plangebied is het voorkomen vastgesteld van 6 soorten vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Van geen van deze soorten zijn exacte nestplaatsen aangetroffen. Hierbij moet worden aangemerkt dat de lijst recent is vastgesteld en dat de *quickscan* niet voorziet in broedvogelonderzoek (zie ook Bijlage 1).

Tabel 2.7 Vogels met jaarrond beschermde nestplaats in Overvecht; QS 2009: aangetroffen tijdens de stadsbrede quickscan in 2009.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	nest jaarrond beschermd	QS 2009
ransuil	<i>Asio otus</i>	x	
sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	x	x
boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	x	x
buizerd	<i>Buteo buteo</i>	x	x
gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	x	x
huismus	<i>Passer domesticus</i>	x	

ransuil

De ransuil komt verspreid voor langs de rand van Utrecht. Een broedgeval is bekend uit de omgeving van de Hoogekampse Plas, net ten oosten van het plangebied (pers.

med. B. de Knegt). Diverse waarnemingen uit de noordrand van Utrecht suggereren het voorkomen van meer broedgevallen (www.waarneming.nl). Geschikt broedbiotoop is bijvoorbeeld aanwezig rond de forten Blauwkapel en Ruigenhoek.

sperwer

De sperwer kan tot ver in stedelijk gebied broeden, mits sprake is van relatief ongestoorde situaties. In Overvecht worden regelmatig overvliegende en jagende sperwers waargenomen, het is aannemelijk dat de soort daadwerkelijk broedt in het plangebied. Geschikt broedbiotoop is aanwezig in de zone langs de Vecht en rond de diverse forten, waar sprake is van relatief ongestoorde situaties.

boomvalk

De boomvalk wordt regelmatig overvliegend en foeragerend waargenomen boven Overvecht en het groene buitengebied. In 2009 is het voorkomen vastgesteld van een broedgeval nabij Fort Blauwkapel (pers. med. B. de Knegt).

buizerd

De buizerd is een rond Utrecht vrij talrijk voorkomende broedvogels die ook in Overvecht regelmatig wordt waargenomen. Broedgevallen zijn bekend van de Gagelpolder, buiten de begrenzing van het plangebied.

gierzwaluw

De gierzwaluw komt als broedvogel talrijk voor in Utrecht en wordt in Overvecht veelvuldig (foeragerend) waargenomen. In vergelijking met oudere wijken in Utrecht biedt Overvecht minder geschikte broedlocaties, al mag het voorkomen van broedgevallen worden verwacht. Met name woningen met pannendaken zijn geschikt als broedlocatie. Tijdens de *quickscan* zijn geen broedgevallen waargenomen. Hierbij dient de kanttekening te worden geplaatst dat het veldwerk is uitgevoerd buiten de broedperiode van deze soort.

2.8 Ongewervelden

2.8.1 Beschermden soorten

Tijdens het onderzoek zijn geen beschermde ongewervelden aangetroffen. Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen bekend van de strikt beschermde soorten platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever en groene glazenmaker. Wel zijn enkele bedreigde soorten waargenomen die zijn opgenomen op de Rode Lijst.

Tabel 2.2 Beschermd ongewervelden in Overvecht; Tabel Ffwet: beschermingscategorie (1,2 of 3), QS 2009: aangetroffen tijdens stadsbrede quickscan in 2009.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009
platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>	2	x
gestreepte waterroofkever	<i>Graphoderus bilineatus</i>	3	-
groene glazenmaker	<i>Aeshna viridis</i>	3	-

platte schijfhoren

De platte schijfhoren is een klein waterslakje, dat voorkomt in sloten en andere wateren in voornamelijk Laag Nederland. Hier kan de soort lokaal talrijk voorkomen in veenweidegebieden, waaronder die in het grensgebied tussen Utrecht en Zuid-Holland en de polders en plassengebieden ten noorden van Utrecht. Voedselrijke en waterplantenrijke sloten waarin draadwier (*Vaugheria spec.*) voorkomt op bodems met veen hebben de voorkeur (Gmelig Meyling & Boesveld 2008).

De platte schijfhoren is tijdens het onderzoek niet aangetroffen in het Noorderpark. Verwacht mag worden dat de soort hier verspreid en lokaal talrijk voorkomt, met name rond de Gagelpolder.

gestreepte waterroofkever

De gestreepte waterroofkever is in Nederland zeldzaam en nagenoeg beperkt tot de grote laagveengebieden in de Provincie Utrecht, Overijssel en Friesland. Hier komt de soort vooral voor in zonbeschenen, kleinere wateren op zand- of veenbodem zonder dicht kroosdek (kroos <5%). Vaak is de oever steil of ondergraven. De Westbroekse Zodden vormen een belangrijk leefgebied, waar de soort talrijk voorkomt (Cuppen & Koese 2005).

De gestreepte waterroofkever is niet waargenomen tijdens het onderzoek. Het natuurgebied de Gagelpolder biedt in potentie geschikt leefgebied. Derhalve kan niet worden uitgesloten dat de soort toch voorkomt binnen het plangebied, al is de hoeveelheid geschikte wateren zeer beperkt.

groene glazenmaker

De groene glazenmaker komt in Nederland voor in laagveengebieden met dichte vegetaties van krabbenscheer. Rond Utrecht zijn grote populaties aanwezig in het Vechtplassengebied en bij de Nieuwkoopse Plassen. Dichte vegetaties met krabbenscheer zijn binnen het onderzoeksgebied niet aanwezig. Wel heeft de soort zich recent gevestigd in het natuurgebied de Gagelpolder, net buiten de gemeentegrens.

2.8.2 Overige soorten

Tijdens het onderzoek is gelet op het voorkomen van dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Sprinkhanen zijn in Nederland niet beschermd middels de Flora- en faunawet. In totaal zijn 11 soorten sprinkhanen aangetroffen. Hiervoor worden er drie

nader beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op het groot dikkopje (dagvlinder) en de bruine winterjuffer (libellen).

sikkelsprinkhaan

De sikkelsprinkhaan is een nieuwkomer in de Provincie Utrecht. De soort was in Nederland tot voor enkele jaren terug in zijn voorkomen beperkt tot Zuid-Limburg, maar breidt zich recent sterk noordwaarts uit. De sikkelsprinkhaan is opgenomen in de Rode Lijst in de categorie gevoelig. Het eerste Utrechtse exemplaar werd in 2009 waargenomen in Lage Weide, een paar dagen later gevolgd door een waarneming in Overvecht. De sikkelsprinkhaan is bij uitstek een soort van kruidenrijke en wat ruigere begroeiing, veelal met opslag van jonge boompjes. Dergelijke begroeiing worden bijvoorbeeld aangetroffen in goed ontwikkelde mantel-zoomvegetaties en op braakliggende terreinen. In Overvecht komt de soort voor in een ruige berm langs de Florida-dreef, net buiten het plangebied. De sikkelsprinkhaan kan worden verwacht in de ruige spoorzone.

zuidelijk spitskopje

Evenals de sikkelsprinkhaan is het zuidelijk spitskopje een nieuwkomer in Utrecht. In 2009 is de soort op verschillende locaties in de gemeente waargenomen (Brekelmans *et al.*, 2009). In vergelijking met het gewoon spitskopje, die in Utrecht vooral in het buitengebied langs sloten en in moerassen wordt waargenomen, geeft het zuidelijk spitskopje de voorkeur aan wat drogere en enigszins ruige vegetaties met veel verticale structuur in de vorm van grassen (rietgras, kropbaar) en kruiden als wilde peen.

moerassprinkhaan

De moerassprinkhaan is veruit de meest bijzondere sprinkhaan in Overvecht. De soort is al enige jaren bekend van een schraalgrasland in het natuurgebied de Gagelpolder, net buiten de gemeentegrens. Vanuit deze locatie zwemt de soort in goede jaren uit in het Noorderpark. In 2009 is de moerassprinkhaan waargenomen in het recent aangelegde natuurgebied ten noorden van Fort de Gagel. Daarnaast is de soort waargenomen rond Fort Ruigenroek. De moerassprinkhaan is opgenomen in de Rode Lijst in de categorie kwetsbaar.

groot dikkopje

Het groot dikkopje is in Utrecht een zeldzame soort, die voornamelijk lijkt voor te komen in de stadsrand en buitengebied. De soort is recent op de Rode Lijst geplaatst in verband met landelijke achteruitgang. Het groot dikkopje komt voor in het Noorderpark, waaronder in het natuurgebied de Gagelpolder. Daarnaast kan de soort elders in het Noorderpark worden aangetroffen langs ruige oevers, verruigde terreintjes, bosranden en locaties met struweel.

bruine winterjuffer

De bruine winterjuffer is recent sterk in opkomst in Nederland en wordt ook in Utrecht in toenemende mate waargenomen. De soort plant zich voort in het Noorderpark, maar ook in de poelen langs de Vecht in Zuilen en langs het spoor in Lage Weide.

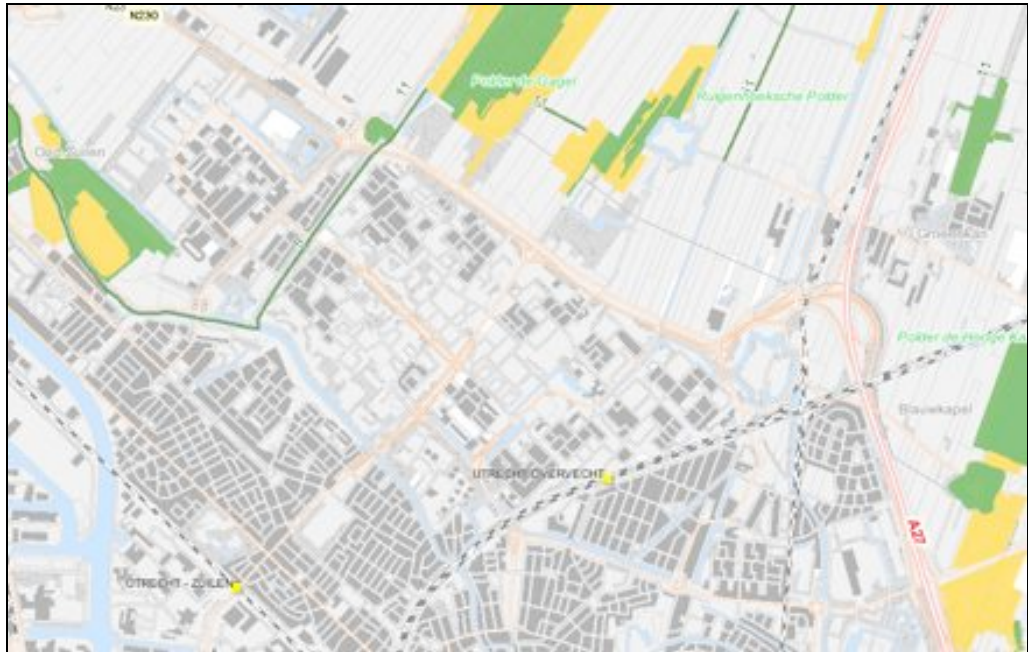
Braakliggende terreinen in Overvecht en elders in de stad lijken een belangrijke rol te vervullen als foerageergebied, waar tot meerdere tientallen dieren per terrein zijn waargenomen. Mogelijk hebben de terreinen ook een rol voor overwintering. Nader onderzoek zal dat uit moeten wijzen.



Zuidelijk spitskopje (boven) en groot dikkopje

2.9 Ecologische Hoofd Structuur

In of in de directe omgeving van het plangebied zijn geen krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden aangewezen. Wel zijn delen van het plangebied opgenomen in de Ecologische Hoofdstructuur (Figuur 2.1).



Figuur 3.1 Ligging van de EHS in en rond het plangebied. groene lijn: ecologische verbindingszone; donker groen: bestaande natuur; geel: nieuwe natuur (bron: Provincie Utrecht).

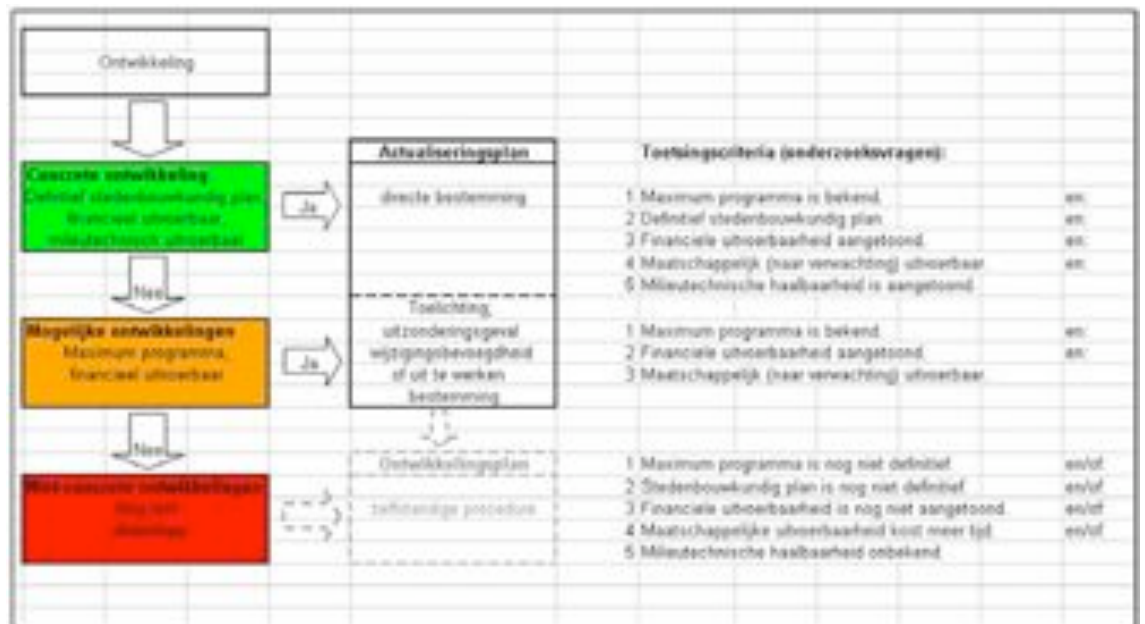
De Polder de Gagel en de Ruigenhoekse Polder zijn gedeeltelijk opgenomen als bestaande natuur en nieuwe natuur in de EHS. Beide polders zijn voor een klein deel gelegen binnen het plangebied. Deze terreinen liggen in het Noorderpark. Behoud en ontwikkeling van laagveenmoerassen vormt de doelstelling voor het westelijke gedeelte van het Noorderpark.

De Klopvaart maakt onderdeel uit van de Ecologische VerbindingsZone de Vecht (EVZ 8). Deze EVZ verbindt het plassen- en veenweidegebied ten noorden van Utrecht met de Vecht. Een recent aangelegde plasdras- en moeraszone tussen Fort de Gagel en het natuurgebied Gagelbos fungeert als verbindingszone voor aan water gebonden soorten. Deze zone functioneert en is inmiddels bevolkt door ringslang en moerassprinkhanen. Aan de klopvaart vinden inrichtingsmaatregelen plaats, die tot doel hebben de werking van de EVZ te versterken. Deze maatregelen bestaan onder andere uit het aanleggen van natuurvriendelijke oevers.

3 Toetsing bestemmingsplan

3.1 Inleiding

Het nieuw vast te stellen bestemmingsplan (actualiseringsplan) is conserverend van aard; in het grootste deel van het plangebied wordt de bestaande situatie vastgelegd. Aangezien in dit geval geen sprake is van ruimtelijke verandering of ingrepen die kunnen leiden tot aantasting van leefgebied van beschermde soorten, is bij het vastleggen van de bestaande situatie in het nieuwe bestemmingsplan geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet. Wel maakt het bestemmingsplan een aantal concrete ontwikkelingen mogelijk. Realisatie van deze ontwikkelingen gaat gepaard met ruimtelijke ingrepen, die kunnen leiden tot overtreding van verbodsbepalingen.



Figuur 3.1 Beslismodel en toetsingscriteria voor opname van ontwikkelingen in bestemmingsplan (bron: Gemeente Utrecht 2009).

De toetsing van het bestemmingsplan aan de Flora- en faunawet vindt plaats op basis van de nieuwe (groene) ontwikkelingen die middels het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt. De mate waarin ontwikkelingen zijn geconcretiseerd is bepalend voor opname in het bestemmingsplan. Met behulp van een beslismodel (Figuur 3.1) wordt deze afweging gemaakt. De 'oranje' plannen worden beoordeeld op hun mogelijke effect op beschermde flora en fauna. Daarnaast is een aantal algemene uitgangspunten omschreven in het concept Bestemmingsplan (2009). Aangezien deze uitgangspunten nauwelijks geconcretiseerd zijn is toetsing niet mogelijk, welke zullen enkele algemene aandachtspunten worden genoemd.



Figuur 3.2 Locaties van nieuwe ontwikkelingen (groen), oranje en rode ontwikkelingen (bron: Gemeente Utrecht 2009) .

3.2 Nieuwe (groene) ontwikkelingen

De volgende nieuwe ontwikkelingen worden in het kader van de actualisering van het bestemmingsplan mogelijk gemaakt of zijn reeds uitgevoerd (de nummers corresponderen met Figuur 3.2). Per locatie wordt kort ingegaan op het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten en dieren en mogelijke overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet:

1. Yavaridreef

Omschrijving ontwikkeling

Het betreft de realisatie van een appartementengebouw met bedrijfs- en winkelruimten aan de Yavaridreef.

Flora en fauna

Van de locatie zijn geen beschermde soorten bekend. In de directe omgeving van de locatie komt de strikt beschermde tongvaren voor in enkele straatputten van de Victoria Regiadreef. Het is niet uitgesloten dat de bestaande bebouwing op en direct rond de projectlocatie wordt gebruikt als verblijfplaats door vleermuizen. Hierbij wordt specifiek gedacht aan de gewone dwergvleermuis, die bebouwing kan gebruiken als bijvoorbeeld kraamverblijfplaats over paarverblijf. Andere beschermde soorten worden niet verwacht.

Consequenties Flora- en faunawet

De bebouwing is reeds gerealiseerd. Hier zijn verder geen consequenties te verwachten met betrekking tot de Flora- en faunawet.

2. Bangkokdreef

Omschrijving ontwikkeling

Het betreft de realisatie van een sporthal en een school ter plaatse van een bestaande scholenlocatie.

Flora en fauna

De betreffende bebouwing is inmiddels gesloopt. Het terrein is middels hekwerk afgesloten en niet toegankelijk. Beschermde soorten zijn vanaf de straatkant niet waargenomen en worden evenmin verwacht.

Consequenties Flora- en faunawet

Beschermde soorten worden niet verwacht, de realisatie heeft geen consequenties met betrekking tot de Flora- en faunawet.

3. Einsteindreef

Omschrijving ontwikkeling

Het betreft een nieuw wooncomplex, dat bekend staat als het plan 'Loevenhout'. Het project omvat het bouwen van 206 woningen, commerciële ruimten en overdekte parkeerplaatsen.

Flora en fauna

De bestaande bebouwing is gesloopt en het terrein ligt momenteel braak. Op dit terrein worden geen beschermde soorten verwacht. Wel zijn in straatputten in de directe omgeving tongvarens aangetroffen.

Consequentie Flora- en faunawet

Consequenties met betrekking tot de Flora- en faunawet worden niet verwacht.

4. Stroyenborchdreef

Omschrijving ontwikkeling

Het betreft de realisatie van noodbebouwing bij een bestaande school.

Flora en fauna

De locatie is niet bezocht maar vanaf de openbare weg bekeken.

Consequentie Flora- en faunawet

Gelet op de aard van de locatie worden geen beschermde soorten verwacht.

5. Schooneggendreef.

Omschrijving ontwikkeling

Het betreft een nieuwbouwplan voor een multifunctioneel gebouw met een sportfunctie en maatschappelijke functies. Dit project staat in de lijst met verleende vrijstellingen in bijlage 2 opgenomen onder kenmerk 'BV2070035'.

6. Neckardreef/Werradreef:

Omschrijving ontwikkeling

Het betreft een terrein dat momenteel in gebruik is als grasveld. Er is vooralsnog niet bekend welke bouwplannen er voor deze locatie zijn.

Flora en fauna

Het braakliggende terrein is onderzocht op flora en fauna. Hierbij zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Wel is vastgesteld dat op het terrein diverse soorten insecten in hoge aantallen aanwezig zijn.

Consequenties Flora- en faunawet.

Consequenties met betrekking tot de Flora- en faunawet worden niet verwacht.

7. Euterpedreef/Fortunadreef/Wolgadreef.

De ontwikkeling, te weten een winkelcentrum alsmede 84 koopappartementen en het herinrichten van de openbare ruimte, is inmiddels gerealiseerd. Consequenties met betrekking tot de Flora- en faunawet worden niet verwacht.

3.3 Oranje ontwikkelingen

In het bestemmingsplan worden op kaart 20 oranje locaties getoond. In het bestemmingsplan zelf worden hiervan vijf ontwikkelingen nader omschreven, te weten Ibisdreef, Ghanadreef, Ivoordreef, Carnegiedreef en Orinocodreef.

1. Ibisdreef/Piramidedreef

Geplande ontwikkeling

Op de locatie van twee voormalige schoolgebouwen worden een Forumschool en 40 tot 50 eengezinswoningen gerealiseerd.

Flora en fauna

Het voorkomen van vleermuizen is mogelijk. Zij kunnen gebruiken maken van de school als verblijfplaats, bijvoorbeeld kraamverblijf of paarverblijf. Daarnaast kunnen op het complex beschermde varens en andere soorten planten voorkomen. Hier worden geen andere bijzonderheden verwacht anders dan aangegeven in Hoofdstuk 2.

Consequenties Flora- en faunawet

Het slopen van het schoolcomplex kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen. Nader onderzoek wordt aanbevolen. Om voor ontheffing in aanmerking te komen dient het groot maatschappelijk belang te worden

aangetoond en dient een alternatievenafweging plaats te vinden. Met betrekking tot flora kan sprake zijn van overtreding van artikel 8.

2. Ghanadreef:

Geplande ontwikkeling

Het plan betreft de sloop van de bestaande school en realisatie van woningen voor stichting Abrona.

Flora en fauna

Het voorkomen van vleermuizen is mogelijk. Zij kunnen gebruiken maken van de school als verblijfplaats, bijvoorbeeld kraamverblijf of paarverblijf. Daarnaast kunnen op het complex beschermde vares en andere soorten planten voorkomen. Hier worden geen andere bijzonderheden verwacht anders dan aangegeven in Hoofdstuk 2.

Consequenties Flora- en faunawet

Het slopen van het schoolcomplex kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen. Nader onderzoek wordt aanbevolen. Om voor ontheffing in aanmerking te komen dient het groot maatschappelijk belang te worden aangetoond en dient een alternatievenafweging plaats te vinden. Met betrekking tot flora kan sprake zijn van overtreding van artikel 8.

3. Ivoordreef

Geplande ontwikkeling

Het plan betreft de sloop van een tienhoog-flat en de realisatie van appartementen (ca. 100 eenheden) en eengezinswoningen (ca. 40 eenheden).

Flora en fauna

Het voorkomen van vleermuizen is waarschijnlijk. Zij kunnen gebruiken maken van de school als verblijfplaats, bijvoorbeeld kraamverblijf of winterverblijf. Zowel in een straatput op een parkeerplaats tegenover de betreffende flat aan de Ivoordreef als in een straatput van naast gelegen Klipspringerdreef is het voorkomen van de strikt beschermde tongvaren vastgesteld. Met uitzondering van verwilderde *Campanula*'s worden hier geen andere beschermde soorten verwacht.

Consequenties Flora- en faunawet

Het slopen van het schoolcomplex kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen. Nader onderzoek wordt aanbevolen. Om voor ontheffing in aanmerking te komen dient het groot maatschappelijk belang te worden aangetoond en dient een alternatievenafweging plaats te vinden. Indien de met beschermde vares begroeide putten worden ontzien, wordt geen overtreding verwacht met betrekking tot artikel 8.

4. Carnegiedreef:

Geplande ontwikkeling

Het plan betreft de realisatie van circa 30 eengezinswoningen.

Flora en fauna

Tijdens de stadsbrede quickscan zijn hier geen beschermde soorten aangetroffen. Verwacht mag worden dat het openbaar groen in gebruik is als foerageergebied door vleermuizen, maar gelet op de kwaliteit daarvan is het belang marginaal.

Consequenties Flora- en faunawet

De geplande ingreep leidt niet tot overtreding van de Flora- en faunawet. Bij kap van bomen en rooien van struiken of het uitvoeren van werkzaamheden in de omgeving hiervan dient rekening te worden gehouden met het voorkomen van broedende vogels.

5. Orinocodreef:

Geplande ontwikkeling

Op de projectlocatie wordt een school met bijgebouwen gesloopt om plaats te maken voor nieuwe woningen.

Flora en fauna

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten op deze locaties loopt nog (Brekelmans, *in prep.*). Het complex is niet in gebruik als verblijfplaats door vleermuizen. Wel is de omgeving van de het complex, specifiek Fort de Klop, van groot belang voor vleermuizen (o.a. overwintering van franjestaart).

Beschermde soorten planten anders dan aangeplante soorten (akkerklokje en wilde marjolein) zijn niet aangetroffen. Een opvallende maar niet beschermde soort is dwergviltkruid. Dwergviltkruid is opgenomen in de Rode Lijst en in de Provincie Utrecht beperkt tot de Heuvelrug. Momenteel is de soort van twee locaties in de stad Utrecht bekend.

Consequenties Flora- en faunawet

Op basis van de huidige beschikbare gegevens lijkt de geplande ontwikkeling niet te leiden tot overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Bij geplande ontwikkeling zal wel rekening gehouden moeten worden met het voorkomen van broedvogels.

3.4 Algemene uitgangspunten en Rode ontwikkelingen

3.4.1 Omschrijving

De geconcretiseerde ontwikkelingen bieden voldoende informatie voor een toetsing aan de vigerende wetgeving. Naast de al dan niet geconcretiseerde ontwikkelingen (groen-oranje-rood) is een aantal algemene uitgangspunten voor de wijk geformuleerd in het concept-bestemmingsplan op het gebied van wonen en groen.

Wonen

Met betrekking tot wonen is de gemeentelijke visie uit de Woonvisie 2009-2019 het

verminderen van de druk op de woningmarkt door nieuwbouw, kwaliteitsverbetering van de bestaande stad door hoogwaardig binnenstedelijk bouwen, betere doorstroming op de woningmarkt en verbetering van de kwaliteit van bestaande woningen. Hieruit volgt de opgave voor Overvecht om meer variatie in woningen en woonmilieus te ontwikkelen.

Voor het naoorlogse gedeelte van de wijk is een stedenbouwkundig onderzoek verricht. Bij dit onderzoek is onder andere beoordeeld in hoeverre uitbreidingsmogelijkheden voor woningen toegestaan kunnen worden. Voor deze uitbreidingen zijn richtlijnen opgesteld die uitbreiding mogelijk maken. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het uitbreiden van een bouwlaag of het plaatsen van dakkapellen.

Groen(structuur)

Momenteel zijn er diverse kansen het groene raamwerk binnen de wijk de versterken. Verbetering van landschappelijke kwaliteit, toegankelijkheid, onderlinge samenhang en het wegnemen van barrières zijn de belangrijkste opgaven.

De hoofdgroenstructuur wordt strak als zodanig bestemd, alleen op de daadwerkelijke rijbanen binnen de groenstructuur wordt de bestemming verkeer gelegd. Binnen de bestaande groenstructuur wordt de mogelijkheid geboden voor uitbreiding van bestaande bebouwing, ontwikkeling van horeca en aanleg van fiets- en wandelpaden.

Rode ontwikkelingen

De rode ontwikkelingen zijn nog onvoldoende geconcretiseerd en worden niet mogelijk gemaakt middels het geactualiseerde bestemmingsplan. Bij deze en andere toekomstige ontwikkelingen kan sprake zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

3.4.3 Aandachtspunten

Bij toepassing van de algemene uitgangspunten of ontwikkeling van de rode projecten kan sprake zijn van overtreding van verbodsbepalingen. Het is op voorhand niet duidelijk of daadwerkelijk sprake is van overtreding. Hieronder worden de belangrijkste algemene aandachtspunten genoemd, waar bij deze ontwikkelingen rekening mee dient te worden gehouden.

sloop, renovatie, uitbouwen en functieverandering

Bij werkzaamheden die leiden tot fysieke aanpassing of aantasting van bijvoorbeeld muren, daken en dakkapellen, dient rekening te worden gehouden met vleermuizen, broedvogels (waaronder mus en gierzwaluw) en (muur)flora. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door het treffen van mitigerende maatregelen. Vaak is compensatie mogelijk in de vorm van het aanbrengen van nestkasten of het creëren van verblijfplaatsen voor vleermuizen. Beschermd flora kan worden verwacht langs gevels en steegjes en doorgangen achter woningen. Hierbij moet specifiek worden gedacht aan gele helmblom, klein glaskruid en tongvaren. Daarnaast kunnen verwilderde beschermde soorten als ruig klokje en

akkerklokje voorkomen.

Geadviseerd wordt in het jaar voorafgaand aan genoemde ontwikkelingen onderzoek te (laten) doen naar betreffende soortgroepen.

dempen water, vergraven oeverzone, vervangen duikers e.d.

In veel wateren komt de kleine modderkruiper voor, daarnaast kunnen lokaal de beschermde bittervoorn en de platte schijfhoren voorkomen. Ook de ringslang komt in en langs wateren voor. In het buitengebied kunnen platte schijfhoren, gestreepte waterroofkever en groene glazenmaker voorkomen, specifiek rond de Gagelpolder. Het dempen van wateren zal in de meeste gevallen ontheffingsplichtig zijn. Het vergraven van oevers zal vaak kunnen plaatsvinden zonder ontheffing, mits mitigerende maatregelen worden toegepast.

kap en snoei bomen en struweel

Groenzones en lijnvormige groenelementen kunnen een functie hebben als foerageergebied of vliegroute voor vleermuizen. Specifiek oudere bomen met holten en spleten of ruimte achter schors kunnen incidenteel vleermuizen herbergen. Voorafgaand aan grootschalige kap van groenstructuren of kap van oudere bomen wordt controle of onderzoek door een vleermuisdeskundige aanbevolen.

In omvangrijkere groenzones kunnen soorten als ransuil en sperwer als broedvogel voorkomen. Voorafgaand aan kap van dergelijke bomen dient te worden vastgesteld of deze of andere soorten waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd van de bomen gebruik maken.

herbestrating

Straatputten vormen de belangrijkste groeiplaats voor beschermde varens in Overvecht. Geadviseerd wordt bij herbestrating altijd gebruik te maken van muurvarenvriendelijke straatputten. Dit zijn putten die zijn opgebouwd uit baksteen of beton en zijn voorzien van spleetjes of gaatjes die contact hebben met het achterliggende grondlichaam. Plastic afvoerputten zijn niet geschikt voor varens en worden op die reden afgeraden.

3.5 Effecten op Ecologische Hoofd Structuur

In het bestemmingsplan zijn geen concrete ontwikkelingen in of in de directe omgeving van de EHS opgenomen. In het bestemmingsplan geldt als uitgangspunt voor het Noorderpark dat de landschappelijke kwaliteit wordt verbeterd en barrières van de noordelijke randweg worden opgeheven. Andere bestemmingen in het gebied of langs de rand daarvan, waaronder verkeer en recreatie, blijven ongewijzigd. Van negatieve effecten op wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS is derhalve geen sprake.

Voor de EVZ geldt dat ontwikkelingen die een negatief effect op het functioneren van niet zijn toegestaan; de EVZ zelf wordt als zodanig in het bestemmingsplan vastgesteld. In het bestemmingsplan zijn geen aanwijzingen dat functie-veranderingen of concrete

ontwikkelingen kunnen leiden tot negatieve effecten. De Klopvaart zelf wordt bestemd als hoofgroenstructuur en het ecologisch belang daarvan wordt erkend. Als uitgangspunt wordt in het bestemmingsplan gehanteerd dat waar mogelijk versterking van de functie als EVZ plaatsvindt.

4 Conclusies

4.1 Natuurwaarden

In het plangebied komt een groot aantal beschermde soorten voor. Op grond van hun voorkomen of herkomst kunnen deze in een tweetal groepen worden verdeeld:

1. Soorten van het buitengebied of natuurlijke biotopen;
2. Soorten van het urbane gebied en cultuurvolgers;

De soorten uit de eerste groep zijn voor hun voorkomen afhankelijk van min of meer natuurlijke of weinig door de mens verstoorte situaties. Deze soorten stellen hoge eisen aan hun leefgebied ten aanzien van omvang, mate van rust, prooiaanbod en abiotische variabelen (waterkwaliteit, bodem e.d.). De belangrijkste waarden zijn aanwezig in en rond het natuurgebied Polder de Gagel, met soorten als gagel, ronde zonnedauw, moerassprinkhaan, heikikker, ringslang, groene glazenmaker en rugstreepad.

De soorten van het urbane gebied komen in Overvecht voor dankzij activiteiten en transport van de mens. Deze soorten zijn afhankelijk van stenige milieus of specifiek beheer en inrichting en komen niet in natuurlijke situaties in het buitengebied voor. Voorbeelden zijn muurplanten als tongvaren en steenbreekvaren, cultuurvogels als gierzwaluw en huismus en vleermuizen. Voor vleermuizen geldt dat de relatie met het buitengebied van groot belang is, in verband met de functie als foerageergebied en/of zomerleefgebied. De forten vertegenwoordigen een unieke waarde in verband met het voorkomen van overwinterende vleermuizen.

Wanneer de wijk Overvecht wordt vergeleken met andere wijken in de stad dan kan geconcludeerd worden dat het aantal beschermde en/of waardevolle soorten hoog is. Het plangebied is op gemeentelijk niveau van groot belang voor de soorten platte schijfhoren, heikikker, rugstreepad, ringslang, kleine modderkruiper, ransuil, boomvalk en vleermuizen in het algemeen. Daar staat tegenover dat het plangebied relatief groot is en de hoogste waarden zijn vertegenwoordigd in het buitengebied (natuurgebied De Gagelpolder) en de forten. Wanneer alleen wordt gekeken naar het bebouwde gebied dan moet worden geconcludeerd dat deze relatief arm is. Hoewel een groot aantal beschermde soorten voorkomt, is de dichtheid over het algemeen laag.

4.2 Bestemmingsplan en wetgeving

Het bestemmingsplan is conserverend van aard en voorziet niet in grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen. De ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt spelen zich af binnen het bebouwde (woon- en werk)gedeelte van het plangebied. De hier voorkomende soorten zijn in hoge mate aangepast aan het leven in de stad en rond de mens. Gelet op de aard van deze soorten en de ingrepen zijn te verwachten effecten

van korte duur en bieden ontwikkelingen altijd weer nieuwe mogelijkheden en vestigingskansen. Urbane soorten zijn aangepast aan de dynamiek van het stedelijk gebied. De Flora- en faunawet biedt echter niet altijd voldoende flexibiliteit ten aanzien van het natuurlijke aanpassingsvermogen van deze soorten. Omgang met beschermde soorten in stedelijk gebied vraagt om een pragmatische aanpak en creatieve omgang met mogelijkheden. In het geval van Overvecht kan worden gesteld dat de voorkomende soorten niet worden bedreigd, maar dat lokaal maatwerk is vereist om gevoelige functies (specifiek de overwintering in forten) te behouden.

Ten aanzien van het buitengebied moet worden geconcludeerd dat terughoudendheid met betrekking tot recreatie in eerste instantie op zijn plaats is, mede gelet op het voorkomen van gevoelige en kwetsbare soorten. Wellicht dat in het bestemmingsplan meer nadruk op het belang van dit gebied voor natuur kan worden gelegd.

5 Literatuur

- Bakels, R., W. van Emmerik & F. Brekelmans, 2006. Verslag van Ravon Utrecht Visexcursie 15 oktober 2006 – Eerste visinventarisatieronde Polder de Gagel (Noorderpark).
- Brekelmans, *in prep.* Beschermde natuurwaarden Orinocodreef. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Brekelmans, F.L.A., J. van Zundert & P. Boddeke, 2009. Quickscan beschermde soorten Gemeente Utrecht. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Buizer, J.D. *in prep.* Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Cuppen, J.G.M. & B. Koese, 2005. De gestreepte waterroofkever *Grapoderus bilineatus* in Nederland: een eerste inhaalslag. EIS-Nederland, Leiden.
- Gmelig Meyling, A.W. & A. Boesveld, 2008. Inhaalslag verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2007. Stichting Anemoon, Bennebroek.
- Jong, Th de, R. Beenen & P. Heuts 2003. Atlas van de Utrechtse vissoorten. Provincie Utrecht/De Stichtse Rijnlanden.
- Gemeente Utrecht, 2009. Bestemmingsplan Overvecht – CONCEPT. Gemeente Utrecht, Utrecht.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen.

In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Deze wetten vormen de Nederlandse invullingen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.4) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.5) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en onthefingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage 4 van de Habitatrictlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrictlijnsoorten nog strikter zijn¹

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage 4 van de Habitatrictlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels. Alle inheemse vogels

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs geen dwingende redenen van groot openbaar belang als grond².

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd³.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;

¹ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arrhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

² Zie de vorige voetnoot.

³ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang (zoals ruimtelijke ontwikkeling en inrichting);

4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van bijlage 4 van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998⁴⁵

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

In de "oude" aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de instandhoudingsdoelen, habitattypen of leefgebied van soorten verslechterd of soorten significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de

⁴ Hierbij is in belangrijke mate gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998' (LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag)

⁵ Op 1 februari 2009 is een wetswijziging van kracht geworden. De strekking daarvan is in deze paragraaf verwerkt.

natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden.

Habitattoets

Een vergunning kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁶ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als de verslechtering van habitattypen of het leefgebied van soorten niet-significant is en er geen significante verstoring optreedt, volgt een nadere toetsing (voorheen: 'verslechtings- en verstoringstoets'). In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

⁶ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevegd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV 1993)⁷ bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingszones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur

⁷ Zie tevens de Nota Ruimte, ministerie van VROM, 2004.

wordt in provinciale streekplannen uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In de EHS geldt het 'nee, tenzij'-regime⁸. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.

Literatuur

LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.

LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

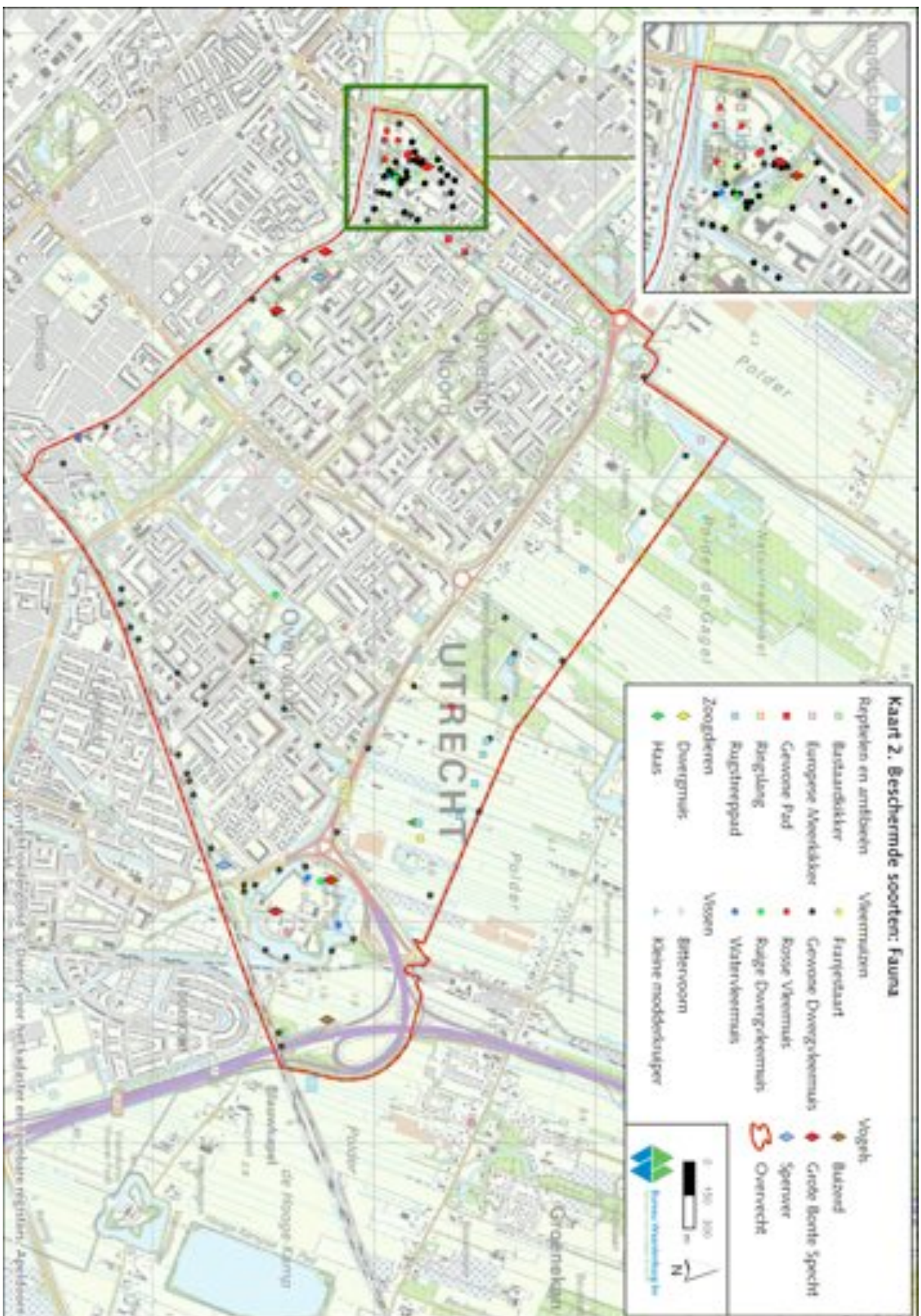
LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.

Freriks, A.A. (red.), 2009. Wettteksten Natuurbeschermingsrecht. Versie 19 februari 2009. Berghausen Pont, Amsterdam.

⁸ Zie de Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS. Een gezamenlijke uitwerking van Rijk en provincies; mei 2007.

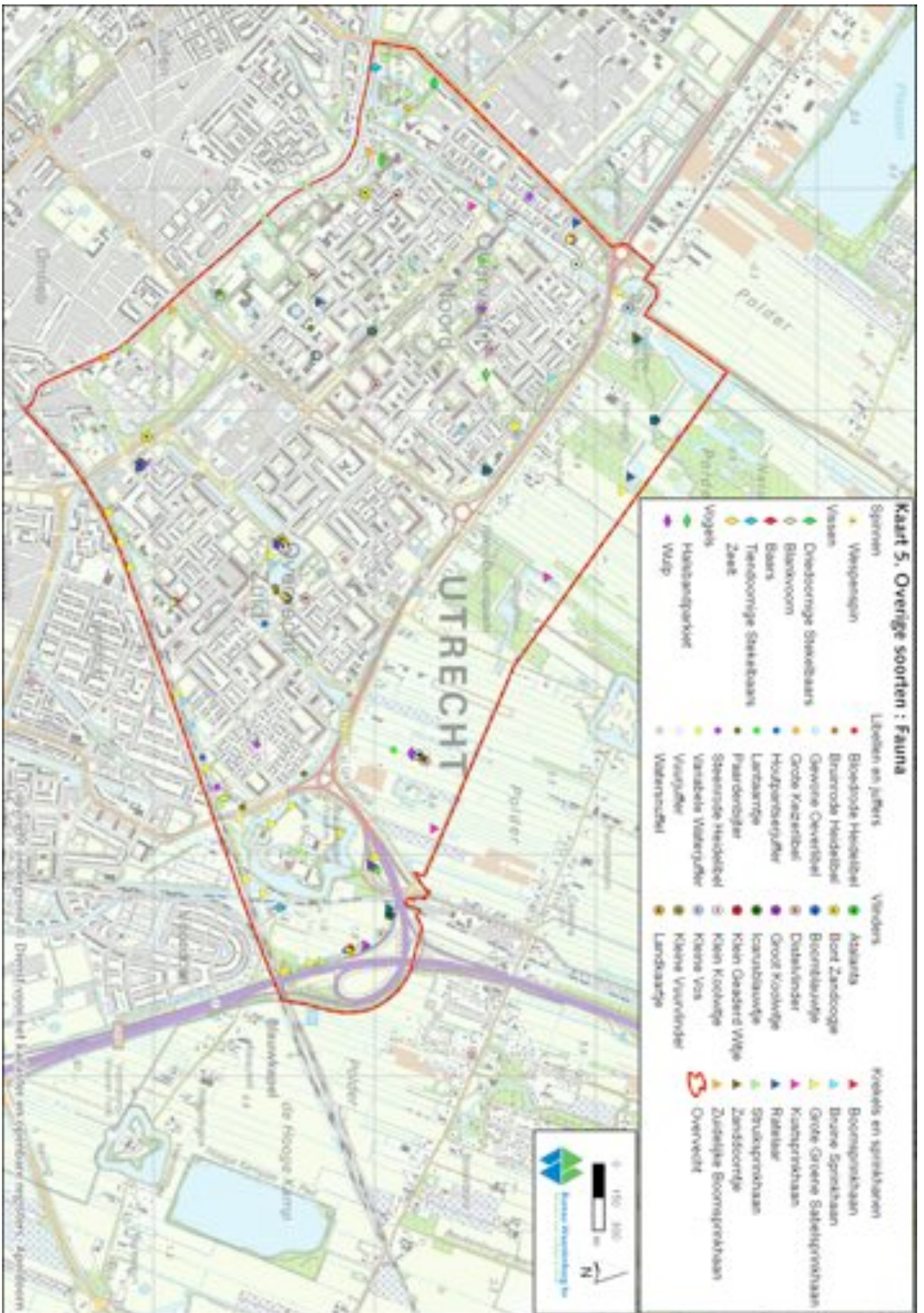
Bijlage 2 Verspreidingskaarten

Kaart 1	Beschermde flora
Kaart 2	Beschermde fauna
Kaart 3	Bijzondere soorten
Kaart 4	Overige soorten flora
Kaart 5	Overige soorten fauna











Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu
Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849
E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl